

Fizikalna anorganska kemija

Seminar II

Kationi i anioni

Topljivost

Monoatomni kationi

- u vodi solvatirani molekulama otapala

$$\Delta_{\text{solv}}H \approx [(-60900 \cdot Z^2) / (r + 50) \text{ pm}] \text{ kJ/mol}$$

- veliki naboj (Z) i mali radijus (r): kemijska veza između kationa i molekula vode, ponašaju se kao kiseline

$$\text{p}K_{\text{a}} \approx 15,14 - 88,16 [(Z^2 / r) + 0,096 (\chi_{\text{p}} - 1,50)]$$

Monoatomni anioni

- u vodi solvatirani molekulama otapala

$$\Delta_{\text{solv}}H \approx [(- 57000 (Z^2/r))] \text{ kJ/mol}$$

- veliki naboj (Z) i mali radijus (r) – jake baze

$$\text{p}K_{\text{b}} \approx 29 - 1200 \text{ pm} \times (Z^2 / r)$$

Zadatak 1. Izračunajte entalpije hidratacija sljedećih kationa:

a) Li^+ (90 pm), Na^+ (116 pm), K^+ (152 pm), Rb^+ (166 pm)

b) K^+ (152 pm), Zn^{2+} (88 pm; $\chi_p = 1,65$), Al^{3+} (67 pm $\chi_p = 1,61$)

i objasnite opažene trendove.

Zadatak 2. Skicirajte predomnacijske dijagrame za kalcijev (114 pm) i aluminijev kation.

Bazičnost oksoaniona

- raste s nabojem (pK_b pada za oko 10,2 za svaki dodatni negativni naboj)
- pada s brojem kisikovih atoma (pK_b raste za oko 5,7 za svaki dodatni kisikov atom)
- pada s porastom elektronegativnosti centralnog atoma

$$pK_b = 10 + 5,7x - 10,2y$$

Zadatak 3. Skicirajte predomnacijski dijagram za fosfatni anion. Koliko se puferskih otopina s različitim kiselo-baznim vrstama možete prirediti iz fosforne kiseline i natrijeve lužine? U kojem rasponu vrijednosti pH ćete u otopini imati pufer HPO_4^{2-}/PO_4^{3-}

Predviđanje topljivosti temeljem kiselo-baznih svojstava kationa i aniona

KATIONI

$$pK_a \approx 15,14 - 88,16 \text{ pm} \times (Z^2 / r)$$

$pK_a > 14$ nekiseli kationi

$11,5 < pK_a < 14$ slabašno kiseli

$6 < pK_a < 11,5$ slabo kiseli

$1 < pK_a < 6$ srednje kiseli

$-4 < pK_a < 1$ jako kiseli

$pK_a < -4$ vrlo jako kiseli

ANIONI

$$pK_b = 10 + 5,7x - 10,2y$$

$pK_b > 14$ nebazni anioni

$11,5 < pK_b < 14$ slabašno bazni

$1 < pK_b < 6$ srednje bazni

$pK_b < -4$ vrlo jako bazni

Kationi

Većina M^+ - nekiseli kationi

Većina M^{2+} *s, f* - slabašno kiseli

Većina M^{2+} *d* i M^{3+} *f* - slabo kiseli

Većina M^{3+} *d* i M^{4+} *f* - srednje kiseli

Većina M^{4+} *d* - jako kiseli

Viša oksidacijska stanja – izrazito
jako kiseli

Anioni

MO_2 ili MO nebazni anioni

M - slabašno bazni

$M^{-0,5}$ do M^{-1} - srednje bazni

M^{-1} naviše - vrlo jako bazni

Pravila topljivosti

ANIONS: CATIONS:	Nonbasic	Feebly basic		Moderately basic		Very strongly basic
Nonacidic	III	II A				
Feebly acidic	II B	IV C	IV A			
Weakly acidic		IV B	I			
Moderately acidic						
Strongly acidic						
Very strongly acidic						

I, III – netopljive soli

IVa – uglavnom netopljive soli

II – topljive soli

IVb – uglavnom topljive soli

IVc – netopljive soli

Zadatak 4. Procijenite topljivost kalijevog bromata u vodi.

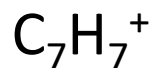
Zadatak 5. Procijenite topljivost magnezijevog karbonata u vodi.

Zadatak 6. Iz danog niza soli izdvojite one koje nisu topljive u vodi (bez računanja pK_a i pK_b vrijednosti)

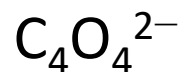

Zadatak 7. U laboratoriju ste upravo sintetizirali dolje navedene ione u otopini i potrebno ih je izolirati u obliku stabilnih krutina. Predložite protuione kojima biste uspješno (i relativno sigurno) obavili dani zadatak.

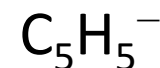
tropilni kation

skvaratni anion

ciklopendadienidni
anion

Entalpijski i entropijski doprinos

ANIONS:		CATIONS:				
		Nonbasic	Feebly basic		Moderately basic	Very strongly basic
Nonacidic	III ΔH	II A ΔH				
Feebly acidic	II B ΔH	IV C	IV A			
Weakly acidic		IV B	I ΔS			
Moderately acidic						
Strongly acidic						
Very strongly acidic						

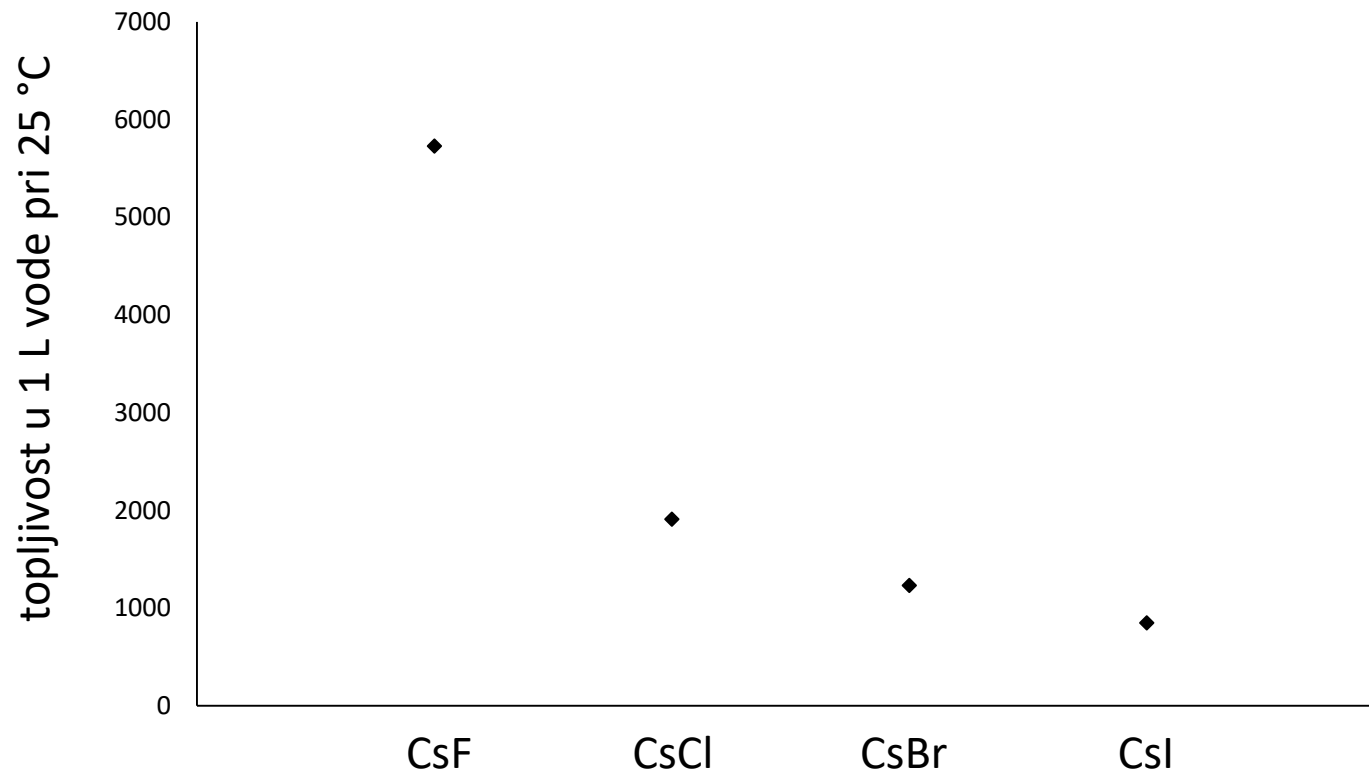
I, III – netopljive soli

II – topljive soli

IV – soli su često slabo topljive / djelomično netopljive (teško predvidivo samo temeljem kiselobaznih svojstava kationa i aniona)

Zadatak 8. Je li slaba topljivost aluminijeva hidroksida uvjetovana entropijskim ili entalpijskim doprinosom?

Zadatak 9. Objasnite topljivost cezijevih halogenida prikazanih na donjoj slici.

Zadatak 10. Odaberite jedan od ponuđenih iona koji odgovara navedenim tvrdnjama.

- a) Ion koji privlači najmanji broj molekula vode pri otapanju u vodi.
- b) Ion koji tvori najmanji hidratizirani ion u vodi.
- c) Ion koji najviše strukturira vodu (*electrostatic structure maker*).
- d) Ion koji destrukturira vodu (*electrostatic structure breaker*).
- e) Ion koji strukturira vodu hidrofobnim efektom (*hydrophobic structure maker*)

Zadatak 11. Iz danog seta iona navedite:

- a) Kation koji tvori najveći hidratizirani ion u vodi.
- b) Ion/e koji najviše strukturira/ju vodu (*electrostatic structure maker*).
- c) Ion/e koji destrukturira/ju vodu (*electrostatic structure breaker*).
- d) Kation/e koji će dati netopljivu sol s perkloratnim anionom.
- e) Kation/e koji će dati netopljivu sol sa silikatnim anionom.
- f) Napišite formule soli čija slaba topljivost u vodi je povezana s entropijskim utjecajima.
- g) Napišite formule soli koje su topljive u vodi i objasnite zašto.

Zadatak 12. Među solima koje mogu nastati miješanjem vodenih otopina kationa Pu^{4+} , $[(\text{CH}_3)_4\text{N}]^+$, Eu^{2+} i vodenih otopina aniona PF_6^- , PO_4^{3-} , SO_4^{2-} odaberite:

- a) Sol koja će iz vodene otopine kristalizirati kao hidrat nakon isparavanja otapala.
- b) Sol u bezvodnom obliku koja je dobro sredstvo za sušenje.

Zadatak 13. Objasnite zašto su karbonati manjih i kiselih kationa termički nestabilniji od karbonata većih i manje kiselih kationa.

Zadatak 14. Predvidite i usporedite topljivost srebrovih halogenida u vodi bez korištenja konstanti topljivosti.